

Tiden er inde til et kunstnerisk opbrud

Af Per Johan Svendsen

Vores tid er præget af gigantiske konflikter og udfordringer. Det politiske og samfundsmæssige fundament ryster i sin grundvold; som aldrig før. Er kunsten parat til at tage udfordringerne op?

Frihed for Ukraine. 2022, det år Putin satte sig op på tigerens ryg. Illustration: Per Johan Svendsen.

Først og fremmest er der klimakrisen. Udsigten til at denne krise bliver løst, er dystert. Økonomiske særinteresser og politiske modsætninger nationalt og internationalt står i vejen for langsigtede og solide løsninger.

Så er der krigen i Ukraine. Putin har formuleret sit politiske mål som en genrejsning af et nyt imperialt Storrusland. For at nå sine mål har han ført en række angrebskrige blandt andet mod Georgien og nu senest Ukraine. Retten til national selvbestemmelse og selvstændighed ser han stort på. Og han taler for, at de russiske mindretal i nationerne skal forsvares for enhver pris. Lyder det bekendt?

Der er også flygtningekrisen med flygtningestrømme fra de fattige lande mod de rige lande. Fattigdom og miljøkatastrofer får millioner af mennesker til at bryde op. De rige lande bygger mure op omkring sig. De flygtninge der alligevel lykkes med at komme frem, bliver behandlet umenneskeligt, uværdigt og racistisk.

I den aktuelle konflikt i Gaza er Netanyahu og hans højreradikale regering i gang med en aggressiv militærkampagne med sult, folkefordrivelse, og masseudryddelse til følge. Det må efterhånden være klart for enhver, at Netanyahu ikke ønsker en fredsaftale, men en permanent besættelse af Gaza.

Demokratiene og de demokratiske rettigheder er truet. Populismen vinder frem internationalt, og der er klare, sammenlignelige træk til tiden i 1930'erne. Donald Trump i USA er et glimrende eksempel på, hvor farlig situationen er.

Netanyahus sande ansigt. Illustration: Per Johan Svendsen.

Kunstens rolle i samfundet

Hvordan så med kunsten?

Har kunsten brug for et nybrud? Ja, måske. Vi har set det før i historien. Modernismen havde et antiborgerligt udgangspunkt med kritikken af den borgerlige salonkunst og med forfægtelsen af nye erkendelser.

En del af de modernistiske strømninger udviklede sig til at blive radikalt samfundskritiske, men på forskellige måder og ud fra forskellige betingelser. For eksempel konstruktivisterne i Sovjet, der i 1920'erne malede abstrakt og var aktive i AgitProp. Eller Kunstnerne i Neue Sachlichkeit som var aktive i Weimar Republikken, indtil Hitler lukkede biksen i 1933.

Og vi skal ikke glemme Pablo Picasso, der malede Guernica og hudflettede den spanske fascisme. Kritikken var bredt funderet, både i indhold og metode. Der var fx også de mere anarkistiske bevægelser såsom Situationistisk Internationale, som i 1960'erne lavede provokerende happenings mod borgerlig nyttemoral.

Der kan nævnes mange flere eksempler på kunst, der har forholdt sig kritisk til sin tid. I det historiske perspektiv er der således ikke tale om et kunstnerisk nybrud.

For et kunstnerisk opbrud

Kan vi så i stedet tale om behovet for et kunstnerisk opbrud?

Postmodernismens indtog på den danske kunstscene i 1980'erne betød, at de politiske kunstbevægelser i 60'erne og 70'erne blev afmonteret. Det blev umoderne at tage politisk stilling. 'Ideologierne er døde' erklærede man. Alt var 'lige gyldigt'. Empirismen – hvordan man skal føle sig frem til sin sandhed – blev sat i højsædet, og der blev set ned på rationalismen og rationel politisk tankegang.

Kunsten – eller i hvert fald billedkunsten – har herefter befundet sig i en langvarig politisk dvale. Der er selvfølgelig enkelte kunstnere, som forholder sig til tidens dårskeber; den britiske kunstner Banksy er et godt eksempel. Men kunstscenen herhjemme har stort set været præget af tavshed – og ligegyldighed.

Med alle de alvorlige og truende politiske konflikter, vi aktuelt er vidne til, må det gælde for kunsten, at den står ved en skillevej. Enten vælger den pænhedens og konformitetens vej, eller også tager den bestik af konflikterne og udfordrer autoriteterne – endnu engang.

Tiden råber derfor på et kunstnerisk opbrud!

Per Johan Svendsen

Billedkunstner, uddannet på Billedkunstskolerne på Kunstakademiet i København.

www.perjohansvendsen.dk